СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ І. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК XLIX. Ч. 206. Джерзі Сіти, Н. Дж., понеділок, 8. вересня 1941. No. 206. Jersey City, N. J., Monday, September 8, 1941 VOL. XLIX

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.
ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807
Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

THREE CENTS in the United States of America.
FIVE CENTS elsewhere.

КЛЯВДІЯ ОЛЕСНИЦЬКА.

СТОЛІТТЯ ДИТИНИ

Таким іменем звикли часто називати наше століття — головно після першої світової війни, коли видавалося, що на довгий час доля та розвій молодого покоління будуть цьою осередною точкою, довкруги якої обертатиметься діяльність та заінтересування людства. І справді, за цілі століття не зроблено стільки в ділянці пізнання дитячого організму та душі дитини, скільки за дві післявоєнні десятки літ.

Дитина — як ніколи передше — стала обєктом вартим студій у такій мірі, як невідкриті тайни природи чи ґеніяльні здобутки людського духа. Вчені почали присвячувати свої досліди пізнанню доріг, якими іде дитячий розвій та шукати способів, як заправити дрібний орґанізм до нових і не легких обставин нашого модерного життя. Психольоґія дитини, гиґієна, соціяльне і етичне виховання, окремі методи для талановитих, інші для нерозвинених дітей — цілий ряд таких питань запрятує уми дослідників, лікарів та виховників, а їх вислідом є щораз то нові вимоги до родичів, щораз більша потреба для них не лиш цікавитися, але повинуватися новим відкриттям та методам під загрозою, що інакше їх діти виростуть на одиниці фізично та духово непригожі до сучасного життя.

Живемо в середовищах перелюднених та повних крикливих звуків. Авта, надвулична залізниця, „стріткара", радіо. відкурювач — врешті в десятеро більше людей довкруги нас, як в часах і обставинах, серед яких жили наші діди та прадіди. Дитина дізнає вражіння, які переходять видержимість її нерозвиненого орґанізму і він проявляє нервові протиділання у віці, коли ці і не снилися поколінню, що виросло на фармі та в спокійних містах минулого століття. Чи прийшло колись на думку родичам, що три-чотиролітня дитина може бути нервово вичерпаною і то з проявами та наслідками не багато лагіднішими, як у дорослої людини? Що неправильний сон, неохота до їжі чи примхи проявляються часто як його наслідки, та що цей стан, нелічений в час, може виродитися в пізнішому віці у цілий ряд умових недомагань і уломностей?

Дитина, що росла на селі або в місті, де що кілька вулиць були незабудовані площі, дерева, корчі — мала свободу рухів, якої потребує її орґанізм. Ця потреба є природним наслідком наглого розросту мязів, костей, кружения крови і проявляється у дітей з такою непоборимою силою, як у молодих звіринного світу. Що зробити з цею силою, що прямо розсаджує дитину з нутра, що не позваляє їй всидіти хвилини на одному місці й наказує малим ноженятам робити милі дороги від ранку до заходу сонця? На які дороги спрямувати цю молоду енерґію, коли одинокий простір на услуги дитини — це чотири стіни кімнати, пару ярдів подвіря, або вулиця, де смерть під колесами авта, чи каліцтво чатує на кожному кроці?

А етичний розвій дитини, пізнавання добра і зла та набування відпорности на злочинні впливи? Перегляньмо поліційні хроніки міста: малощо не в кожній його дільниці щоднини поповнює хтось злочин, що за нього грозить довголітня визниця, якщо не кара смерти. Малощо не в кожному бльоці стається щось незгідного з правом чи публичною мораллю, що вимагає інтервенції полісмена і стає предметом живих розмов вулиці. Не пролітає воно безслідно попри вухо дитини, не замазується у її душі з менту, як відвернула від нього свій зір. Лишається слід, і треба нових, сильніших способів, щоб його вимазати. Вже не вистарчає для цього сам лиш авторитет родичів, діяльність церкви та школи. Росте потреба тісної співпраці цілої спільноти, помочі держави, опіки одиниць та інституцій, які й існують лиш для цього, щоб прослідкувати щораз-то нові прояви нашого життя та находити способи, як серед них виховувати нове покоління.

Американська суспільність у загальному здає собі справу з обовязків, що їх накладає модерне життя на плечі родичів. Майже у кожній громаді, де є школа, існують клюби родичів для співпраці зо школою та обміни досвідом чи поміченнями над вихованням дітей. Американські мами — зокрема по менших містах — беруть до 90 процент участь у ріжного роду анкетах, що їх виготовлюють виховно-дослідні інституції і радо жертвують свій час, записують помічені прояви, щоб достарчити дослідникам потрібного матеріялу. Кожний більший часопис призначує постійне місце для виховних справ, а багато з них наймає знані наукові сили, щоб уділювали порад родичам та інформували їх про нові здобутки у виховній ділянці. Листи родичів передруковувані на сторінках ґазет чи маґазинів з щирим насвітлюванням виховних проблем, признаванням зроблених помилок, просьбами зарадами і поміччю є замітним доказом, як дуже зросла серед американської суспільности свідомість труднощів, які ускладнюють сьогодня ролю батьків.

Розгляньмо тепер питання, наскільки емігрантські групи — зокрема наша, бо нею найбільше цікавимося — мають можливість додержати кроку американському громадянству у його змаганнях виховати сильних тілом та душею дітей. Коли зважимо, як дуже помічним у цьому являється друковане слово (часопис, маґазин, книжка) — недостаюче знання англійської мови стає причиною, що наші родичі не можуть правильно інформувати себе про нові здобутки американської виховної системи.

Наші часописи хоч як часто жаліються на брак тем — не присвячують цим справам ніякої уваги, не маємо української мовою книжок (хочаб лиш перекладів!), що втворялиб нам очі на цілий ряд складних виховних справ, яких при обовязках за щоденний хліб не завважуємо навіть та не здаємо собі справи з їх важности.

А потім — не можемо второпати та вийти з дива, як несподівано у шанованій та чесній родині син чи дочка поповнює злочин, або робить родичам іншу траґічну несподіванку, що знечевя перечеркує усі їх життєві надії та пляни.

Також — може у цьому незнанню модерних способів піклування та виховання дітей треба шукати причини, чому наші діти, хоч виводять себе зо сильної хліборобської раси та одідичили нерви менше знищені цивілізацією, чим діти промислових народів, з яких у великій мірі складається американська суспільність — чому вони навіть у фізичних осягах остають назагал позаду американської молоді.

Коли хочемо, щоб наша молодь заняла передніше місце серед американського громадянства — мусимо держати себе рука в руку з американським виховним поступом. Війна-потвора, що вродилася два роки тому в Европі і ще раз у цьому столітті нагорнула воєнною машиною гори трупів та румовищ — розрослася за цей короткий час на два континенти. Всеж, як довге не булоб її життя, після цього напевно повернемо зі здвоєною дбайливістю до суттєвої справи, що від неї залежатиме будучий світ: здорової духом та тілом дитини.

Якщо є Бажання, То Які?

Все чогось хочемо, все щось нам, жінкам, не достає. Але що не достає, чого саме хочемо, того, назагал кажучи, самі не знаємо. І в тому останньому є властива перешкода, що українська жінка в Америці не іде вперед, що не може похвалитись такими осягами, які відповідалиб її чисельности й ідейности. Не знаю чи та „жіноча сторінка", що її тепер бачимо в „Свободі" вдержиться. Але вже добре й те, що отсе дано жіноцтву змогу постійно читати щось про жіночі справи, хоч вони такі, які по правді повинні цікавити весь загал. Маємо теж нагоду висказувати свої погляди, піддавати думки, проєкти, або критикувати те, що інші написали чи зробили. А ті наші слова підуть тепер за кожним разом до десяток тисяч читачів, між якими жінки становитимуть малощо не половину. Так чомуж не скористати з цеї нагоди? Чому не використати оте „невтральне" місце на те, щоб сказати слово правди, але без жовчі, про наші жіночі потреби чи недомагання? Не потребуємо тут виступати як „предсідниця" чи „пресова референтка" тої чи іншої жіночої організації, що конкурує з другою. Пишім і висказуймо думки, як одиниці, що думають, що треба внести в ціле наше громадянське життя, а зокрема в жіноче, певне оживлення, та що треба довести в національнім таборі до більшої єдности. Не думаю, що треба нам тратити час на те, щоб розписуватись про старі гріхи, про те, хто і де завинив, бо це до нічого доброго не доведе. Зате буде краще, коли ті, що розуміють справу і наше положення, возьмуть під увагу всі труднощі, а при тому вкажуть на вихід в такий спосіб, щоби нам у першу черґу ясно знати, на що творимо жіночі організації, для яких цілей і для якої праці.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918,
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.,

Китайська Жінка в Боротьбі За Волю Батьківщини

(Докінчення.)

Варто почути промову тієї жінки, коли вона доказує, що ніяка сила не може знищити Китаю, якого не знищив ніхто за 5 тисяч літ. „Китайці ніколи не будуть невільниками!" — цими словами, запозиченими з англійського гимну, кінчить пані Ченґ-Кай-шек кожну свою промову до війська.

Пані Ченґ-Кай-шек не вміє бути сентиментальна. Вона сама подає чоловікові списи шпіонів, дезертирів, спекулянтів, зрадників і каже підписувати присуд: „кара смерти". Вона сама нераз була присутня підчас розстрілів дезертирів. Її добре лице було спокійне, вона й не здригнулась, а за хвилину ця жінка їхала автом та говорила:

— Ми розстріляли злочинців, тепер ходім помагати чесним борцям.

Пані Ченґ-Кай-шек велика китайська патріотка, але вона й ревна християнка. Що ранку й вечора вона молиться перед деревляним хрестом, щоби Бог приніс її народові перемогу. Часто можна бачити, як ця жінка китайського диктатора читає Біблію або Євангеліє.

Тепер ця жінка організує табор „Нове Життя", який пропагує святу війну проти Японії. Своїм літаком „Деґлесом", яким кермує німець Стеннес, пані Ченґ-Кай-шек перелітає з місця на місце і гартує ввесь китайський нарід до „святої війни".

В Японії жінку Ченґ-Кай-шека називають „некоронованим цісарем Китаю" або „китайською Клеопатрою". Та найкраще підходить для неї назва: Китайська Жанною Д'Арк.

„Білий Анґел Армії".

Велика маса китайських жінок-добровольців працює в Червоному Хресті та з великою відвагою і бадьорістю несе поміч раненим оборонцям батьківщини, висуваючись дуже часто аж до перших боєвих ліній. Велику популярність між цими доглядачками і санітарками здобула панна з аристократичного роду Ка-Ву-Чу, яку китайські вояки назвали „білим анґелом армії". Велика краса, визначна організаційна здібність і незвичайна жертвенність та посвята для справи — все те вже сьогодні витворило довкола її особи цілу низку леґенд.

Китайські шпиталі Червоного Хреста і полеві лязарети треба було орґанізувати на поспіх. Вони не мають ані відповідного приміщення — містяться звичайно в школах — ані відповідного вивінування та ліків. Тому санітарна служба у таких відносинах незвичайно важка. Санітарки мусять змагатися з недостачею місця, ліків, перевязних матеріялів і т. д. У білині серпанків та блюзок з великим знаком червоного хреста на грудях туляться обличчя тих працівниць, винужденілі невтомною біганиною та чуванням, безнастанним виглядом муки і терпіння. Вони не зражуються усіми тими трудноща-ми, з якими їм доводиться стрічатися у праці. Як добровольці вони не беруть ніякої винагороди, харчуються у спільній кухні як вояки і таксамо як вони, знають добре муку безнастанної небезпеки, життя під постійною загрозою повітряних атак та гарматньої стрілянини. Як удасться їм зібрати серед збіднілого китайського громадянства трохи грошей, повертають їх на організацію шпиталів, знаючи, що це одна з найважніших ділянок, що від їх доброї організації у великій мірі залежить успіх війни.

Нарівні з мужчинами.

Але китайська жінка бере безпосередню участь у війні не тільки як санітарка й доглядачка. Бачимо її також у рядах мужчин, що боряться зі зброєю в руках. Запал, який охопив цілий китайський нарід, і про який проречисто свідчить факт, що 900 тисяч будійських священиків пішли на війну, як звичайні вояки, казав китайським жінкам не бути гіршими від їх батьків, мужів чи братів. Цей запал спричинює, що китайські легіоністки виявляють нечувану відвагу і геройство. Найславнішою в китайсько-японській війні є армія Лієн-Чанг-Іна, що крім 90 тисяч мужчин має неменше, як 10,000 жінок.

До куріння „дівчат з Куанґсі" зголосилося 2,000 добровольниць. Приняли з цього числа зголошених тільки 00,5 які пройшли повний військовий вишкіл й одягнуті у військовий однострій з вагою 25 кільоґрамів на плечах відбули пятьсотмилевий марш до міста Куанґсі. По дорозі деякі з них виявили велику аґітаторську здібність, накликуючи людність, щоб приєднувалася до боєвих лав і прогнала наїздника. Їх перетранспортували потім до Ганкав і вислали звідти на фронт, де „Дівчата з Куанґсі" почали свою службу в лавах.

Вкінці треба згадати численні ряди студенток з більших, частинно вже занятих японцями міст, що перші відізвалися на поклик батьківщини. Вони дістали спеціяльний дозвіл вступати в ряди армії. І так ось, наприклад, студентки Шанґаю, створили були окремий відділ, що під кермою жіночих інструкторок перейшов військово-воєнний вишкіл.

Жінки, які воюють у рядах армії славетного ґен. Тшу-Теґа, не менше хоробрі та відважні від своїх мужеських товаришів. Прикази китайської армії відмітили „похвальний" бій, що його звів відділ, складений з 500 китайських жінок, з сотнею японської піхоти. З поля бою вернулося тільки 80 китайок, але... японців вони вибили до ноги. Прикладів такого геройства китайок чимало.

При монотонних звуках своєрідної китайської музики машерують китайські жіночі лави на боротьбу і смерть. Це мабуть перший раз від часів легендарних боїв амазанок створилася така численна армія жінок, що боряться нарівні з мужчинами і в нічому їм не уступають. Тому маршал Ченґ-Кай-шек, начальний вожд китайської армії, признав в однім своїм наказі до армії, що одна така „дивізія геройок вистане за три дивізії правильної армії".

Перед зорганізованням Колорадо звано її „Територія Джеферсона".

Футрові фарми в Канаді постачають у торгівлі 35 відсотків сирих футер.
